

Krásný den milí sedmáci 😊,

Dnes se přesuneme do Střední Ameriky. Tvým úkolem dnes bude pročíst stránky z učebnice (která je nafocená a přiložená v tomto souboru) a odpovědět na otázky. Odpovědi si napiš do sešitu.

Střední Amerika

1. Čím je vymezena Střední Amerika? (náповěda: jedná se o zúžení pevniny – šíje)
2. Které státy leží ve Střední Americe?
3. Které sopky leží v Mexické náhorní plošině? Jsou nebezpečné?
4. Který stát je v této oblasti nejvyspělejší? Jak se jmenuje jeho hlavní město?
5. Jak se nazývá průplav v jedné středoamerické zemi? Jaký je jeho význam?

To je pro dnešek všechno.

Pěkný den 😊

M. K.

Mezi Atlantským a Tichým oceánem

Mexiko a státy Střední Ameriky

Mexiko je zemí dobrých, ale pro nás poněkud zvláštních pokrmů, které vznikaly smíšením původních indiánských a koloniálních španělských vlivů. Naprostá většina jídel se v Mexiku připravuje na ohni a je ostře kořeněná. Protiváhu této části stravy představuje tradice sladkých, až téměř přeslazených jídel, které se nevyhýbají ani kombinaci s masem (např. kuře s pálivou čokoládovou omáčkou). Základem jídelníčku jsou dodnes kukuřice, fazole a různé druhy masa. Zvláštností je, že zelenina se používá pouze jako přísada do různých omáček a nikdy se nejí syrová.

Co už víme...

- Střední Amerika je část Severní Ameriky mezi Tehuantepeckou a Panamskou šíjí.
- Celá Střední Amerika patří k Latinské Americe.
- Kordillery jsou dosud geologicky aktivní, častá jsou zemětřesení a sopečná činnost.
- Mestici jsou míšenci bělochů s indiány.

Příroda

Celou Střední Amerikou prostupuje vysoké pohoří **Kordillery**. Stále nebezpečí pro obyvatelstvo představují zemětřesení a sopečná činnost. Nejvyšší sopky vystupují z **Mexické náhorní plošiny**. Známé jsou zejména Citlaltépetl [kitlaltépetl] a Popocatepetl. Nížiny jsou pouze při pobřeží, zejména na poloostrově Yucatán [jukatán].

Přírodní poměry **závisí na nadmořské výšce**: v nížinách u pobřeží je vlhké tropické podnebí, na náhorních plošinách je mnohem příznivější subtropické podnebí, jsou proto lépe využitelné pro zemědělství a žije tam většina obyvatel. Na nejvyšších horách panuje drsné chladné podnebí. V severní části Mexika je poměrně sucho, ostatní části území mají ale po celý rok dostatek srážek (blízkost oceánu).

Mexiko

Mexiko je nejvyspělejším státem v oblasti a je druhým nejlidnatějším státem v Latinské Americe. Většina obyvatel žije na Mexické náhorní plošině. Na ní také leží hlavní město země **Ciudad de México** [siudad de méchiko], které bylo vybudováno v bažinaté krajině na místě původního hlavního města Aztécké říše Tenochtitlánu. Má přes 20 mil. obyvatel a je největší městskou aglomerací v Latinské Americe (a druhé největší město světa). Na náhorní plošině leží i řada dalších velkých měst.

Mexické obyvatelstvo tvoří převážně mestici (80 %). Mluví španělsky, žijí ve městech a ovládají politiku i hospodářství země. Asi desetinu obyvatel Mexika tvoří indiáni, žijící podobně jako v ostatních latinskoamerických zemích hlavně na venkově.

Mexiko je nejlidnatějším španělsky mluvícím státem světa.

Na území Mexika existovaly před příchodem Evropanů bohaté a mocné indiánské říše Aztécků a Mayů. V 16. století byly dobyty a země se stala na tři století španělskou kolonií.

- Vyhleďte s žáky průměrnou nadmoř. výšku Mexika (2 265 m). Srovnajte s nadmoř. výškou Sněžky. V Mexiku proběhly v r. 1968 olympijské hry. Právě díky nadmoř. výšce na nich bylo překonáno velké množství světových rekordů.
- Upozorněte žáky, že přes určitou podobnost některých staveb neměli indiáni nic společného se starověkým Egyptem.

Obr. 46. Území Střední Ameriky je ještě geologicky aktivní, stále nebezpečí pro obyvatelstvo proto představují zemětřesení a vulkanická činnost. Řada činných sopek je např. v Mexiku (Popocatepetl).

Obr. 47. Dodnes se zachovaly četné aztécké stavební památky - zbytky rozsáhlých měst a chrámů (pyramida Slunce).

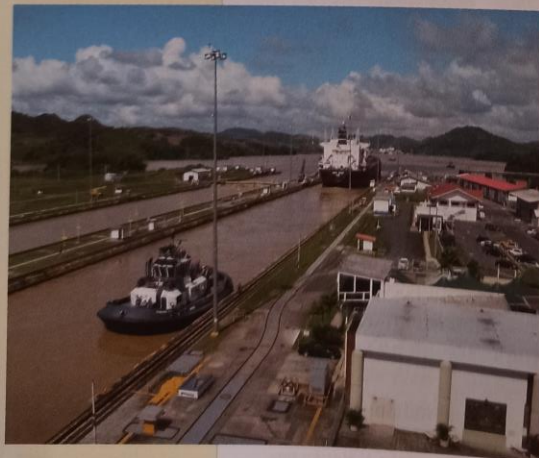
►► Tab. 2. Mexiko a státy Střední Ameriky

▼ Obr. 48. Suchá mexická krajina

Obr. 49. Sklizeň banánů zůstává převážně ruční prací.

Obr. 50. Panamský průplav ušetří asi 8 000 km dlouhou cestu kolem Jižní Ameriky. Je dlouhý 82 km, široký minimálně 100 m a hluboký 14 metrů. Ročně jím propluje na 14 000 lodí.

• Pripomente, že v USA pracují v zemědělství jen 2% obyvatel.

Latinská Amerika

stát	hlavní město	rozloha (km ²)	obyvatel (mil.)
Mexiko	Ciudad de México	1 964 380	116,2
Guatemala	Guatemala	108 890	14,4
Belize	Belmopan	22 970	0,3
Honduras	Tegucigalpa	112 090	8,5
Salvador	San Salvador	21 040	6,1
Nikaragua	Managua	130 370	5,8
Kostarika	San José	51 100	4,7
Panama	Panamá	75 420	3,6

V **hospodářství** Mexika převažuje zemědělství a těžba surovin. V současnosti prožívá země bouřlivý hospodářský růst a rychle se přibližuje úrovni vyspělých průmyslových států. Příčinou jsou zejména naleziště nerostných surovin. Z podmořských ložisek v Mexickém zálivu se těží **ropa** a zemní plyn. Mexiko dále patří k předním světovým producentům **stříbra, olova, zinku** a **mědi**. Rychle **roste i průmysl** (strojírenství, výroba elektrospotřebičů, chemie). Mexiko je členem NAFTA a společnosti z USA v něm budují nové továrny. Využívají skutečnosti, že v Mexiku jsou nižší platy, a výroba je proto levnější.

Mexické **zemědělství** musí bojovat s nedostatkem půdy a se zastaralými způsoby hospodaření. Je v něm zaměstnána téměř čtvrtina obyvatelstva. Pro vlastní potřebu pěstují Mexičané **kukuřici** a **fazole**. Přestože musí Mexiko některé potraviny dovážet, orientuje se část zemědělců na **vývoz tropických plodin** (ovoce a zelenina, káva, rýže, cukrová třtina). Menší význam má živočišná výroba zaměřená na chov dobytka, prasat a koní.

Specialitou mexického zemědělství jsou jamy (používají se při výrobě léků) a v polopouštních oblastech agáve (sloužící k výrobě pálenky tequila, kterou vyváží výhradně Mexiko).

Země také rozvíjí **cestovní ruch**. Turisté vyhledávají zejména stará indiánská města (např. pyramida Slunce v Teotihuacanu, viz obr. 47) a krásná přímořská letoviska.

Velmi čilá je „pohraniční“ turistika s USA. Američané v mexických pohraničních městech obstarávají levné nákupy.

Středoamerické republiky

Jižně od Mexika leží na pevnině sedm malých středoamerických států, mnohem zaostalejších než Mexiko. Většina jejich obyvatel je dosud zaměstnána v zemědělství (40–60 %). Dlouhou dobu v nich byla u moci armáda a diktátorské režimy, občanské války a politické rozpory neumožnily hospodářský rozvoj. Mezi rozvinutější patří pouze Kostarika a Panama, které armádu zrušily.

Výjimečné postavení mezi středoamerickými republikami má Panama. V hospodářství zde výrazně převažují služby, protože na jejím území leží **Panamský průplav** (poplatky za průjezd, prodej zboží a služeb v bezcelních zónách apod). Panama je také zemí s největším obchodním loďstvem na světě.

Zapamatujte si...

- Ve Střední Americe jsou nejpříznivější životní podmínky na náhorních plošinách.
- Ciudad de México je druhé největší město světa.
- Mexické hospodářství se bouřlivě rozvíjí – má dostatek surovin a dostává velké investice z USA.
- Mexiko je členem NAFTA.
- Panamský průplav výrazně zkracuje cestu lodí plujícími z Atlantského do Tichého oceánu.
- Středoamerické státy jsou převážně zemědělské.

Otázky a úkoly...

- (1) Všimněte si polohy hlavních měst středoamerických států. Kolik z nich leží na pobřeží a kolik ve vnitrozemí? Co je příčinou?
- (2) Jaký podíl obyvatel pracuje v zemědělství USA a Mexika? Jaké jsou příčiny?
- (3) Jaké služby jsou poskytovány lodím, které proplouvají Panamským průplavem?
- (4) Jaké jsou příčiny rozdílné hospodářské úrovně Mexika a ostatních středoamerických republik?

• Učivo probírané v této kapitole je nenáročné a snadno pochopitelné, navrhuje proto zařadit důkladnější opakování dosud probíraného učiva.

Ostrovny slunce

Ostrovni karibské státy

Černoši v Latinské Americe si uchovali řadu afrických kulturních znaků a někteří dodnes praktikují různá africká náboženství. Nejznámější je bezesporu vúdú na ostrově Haiti. Věřící jsou přesvědčeni, že svět neobývají pouze živí lidé, ale také duše předků sídlící hlavně na hřbitovech, křižovatkách nebo v moři a zjevující se ve snu nebo při náboženských obřadech. Zájem světové veřejnosti vzbuzuje i haitská černá magie. Čarodějové tvrdí, že dokáží oživotvat mrtvé a dělat z nich své sluhy – tzv. zombie. Ve skutečnosti jsou zombie živí lidé, silnými dávkami rostlinných jedů zcela zbavení své vůle i představy o tom, kdo jsou, jak se jmenují a odkud pocházejí. V tomto stavu jsou využíváni k otročké práci pro „čaroděje“ nebo statkáře. Zombifikace je podle haitských zákonů zločinem a považuje se za vraždu, i když oběť zůstane naživu.

Co už víme...

- Portoriko je přidružený stát USA.
- Mulati jsou míšenci černochů s bělochy.
- Ostrovy v Karibském moři mají tropické podnebí.

Na Velkých a Malých Antilách a na dalších ostrovech a ostrovních skupinách v karibské oblasti (např. Bahamy) se nachází 13 nezávislých států. Největší jsou **Kuba, Haiti, Dominikánská republika a Jamajka**. Vedle nich v Karibském moři leží i několik zámořských území Francie, Británie, Nizozemska a Spojených států. Jedná se většinou o velmi malá, ale hustě zalidněná území.

Příroda

V karibské oblasti se nacházejí stovky ostrovů a ostrůvků. Ty vznikly současně s Kordillerami, tvoří je vrcholky mohutného podmořského pohoří na okraji litosférických desek. Mají většinou hornatý ráz a na některých jsou dokonce aktivní sopky.

• Ukažte karibské ostrovy na mapě litosférických desek v atlase.

Panamské obchodní loďstvo je sice největší, majitelé lodí jsou však ze všech koutů světa a v Panamě většinou nikdy nebyli. V Panamě své lodě registrují proto, aby ušetřili na poplatcích. Panamská vlajka třepející se na zádech lodí proto bývá označována jako „levná vlajka“.

• Některé prvky vúdú jsou vitanou rekvizitou řady amerických hororových filmů. Vúdú je redukováno na (silně zveličenou) černou magii. Proto se při výkladu raději vyhněte pokusušství přepravě záklím některý (pro ně jsou velmi atraktivní) z filmových příběhů.

Obr. 51. Slunné pláže a celoročně teplé podnebí lákají na karibské ostrovy turisty z celého světa.

